

סיכומי הדף היומי

מחודדים

בפיך (קידושין ל')

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

עצמה היא. ולרבי יהודה אין גיד הנשה נוהג בו וחלבו מותר, שהוא חלק מאמו.

גיד הנשה - לרבי מאיר מחטט אחריו בכל מקום שהוא וחותר שמנו מעיקרו, אפילו מה שנבלע ונשרש בשר. ולרבי יהודה חותכו בשוה לשופי, ונוטל את הגבוה מן השופי שדומה לגיד, אבל שרשין של חלבו מותרין.

לא אמרו חכמים שהשליל לא נחשב כבהמה אלא על עסקי אכילה, שאוכלו בלא שחיטה ולאכול חלבו וגידו, אבל לא לענין הרבעה וחרישה בכלאים.

לריש לקיש - רבי יהודה המתיר בחלבו של שליל, מתיר גם בדמו, ולא שמותר לכתחילה, אלא שאין ענוש כרת. ואע"פ שרבי יהודה מחייב כרת גם על דם התמצית, היינו של הבהמה עצמה, שנאמר 'דם וכל דם', במקום שיש דם הנפש חייב גם על דם התמצית, אבל עובר שאין בו דם הנפש, אין חייב כרת על דם התמצית. ורבי מאיר שאוסר בחלבו, אוסר גם בדמו כלומר שחייב עליו כרת. ולרבי יוחנן גם רבי יהודה המתיר בחלבו אוסר בדמו.

דם התמצית - לת"ק באזהרה, ולר' יהודה בכרת.

לשיטת רבי מאיר פודין פטר חמור בבו פקועה - ש'שה' מעליא הוא. ולשיטת חכמים - למר זוטרא אין פודין בו, שלמדים 'שה' מפסחים שפסול בו בן פקועה, אבל אין צריך שיהא זכר תמים ובן שנה כפסח, ש'תפדה תפדה' ריבה. ולרב אשי פודין בו.

נטמאה בהמה שחוטה - לרבי יוחנן מונין בו ראשון ושני, שהבהמה ראשון ובן ט' חי שבכטנה שני. ולריש לקיש אין מונין בו ראשון ושני, וגם העובר הוא ראשון, שדומה לאגוז המתקשקש בקליפתו.

עובר שהוציא את ידו בשעת שחיטה שמטמא את העובר (לר"מ כמגע נבילה, ולחכמים כמגע טריפה שחוטה) הוכשר לטומאה - לרבי יוחנן בדם של בית השחיטה של אמו, ולריש לקיש הוכשר בשחיטה כר"ש.

יום ראשון פרשת תצוה - ה' אדר א' תשע"ט

דף ע"ה ע"א

לר"י הגלילי בן ט' חי שנמצא בשחוטה מטמא טומאת אוכלים וצריך הכשר - ואם עבר בנהר הוכשר, הלך לבית הקברות נטמא. ולרבי יוחנן צריך לפרשה כשלא היה לאמו דם בבית השחיטה, ולא כרבי שמעון הסובר שהשחיטה מכשרת. ולשיטת חכמים אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי.

דגים - לבית שמאי מקבלין טומאה משיצודו, שמכיון שאין טעונים שחיטה הם כמתים. ולבית הלל משימותו. ולרבי

שבת קודש פרשת תרומה - ד' אדר א' תשע"ט

דף ע"ד ע"א

אבר המדולדל מן הבהמה - כשנשחטה אינו לוקה, שאין שחיטה עושה ניפול, ואין בהם אלא מצות פרוש בלבד. ואם מתה, לוקה משום אבר מן החי (ולא משום נבילה), שמיתה עושה ניפול. שנאמר 'וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא', אם למעט שלא יטמאו בחייהם כבר נאמר 'בנבלתם', אלא ללמד שעל ידי מיתה נחשב נפילה באיברים המדולדלים בהם, ולא על ידי שחיטה. ואע"פ שבשרצים נאמר, אם אינו ענין להם שאינם בני שחיטה, תנהו ענין לבהמה.

שרצים שמתו - לחין מטמאים, יבשים אין מטמאים, שנאמר 'במותם' כעין מיתה. (ושני פעמים נאמר 'במותם' ללמד גם שמיתה עושה ניפול כמו שנתבאר).

לרב חסדא נחלקו רבי מאיר וחכמים בעובר שהוציא את ידו אם שחיטה עושה ניפול לאבר של עובר בעובר חי - אבל בעובר מת, לדברי הכל שחיטה עושה ניפול. ולרבה כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה.

בן שמונה חי - לתנא במשנתנו נחשב ש'אין במינו שחיטה', לפי שהוא עצמו אין בו שחיטה. ולתנא בברייתא יש במינו שחיטה אגב אמו.

לתנא בברייתא למדים ששחיטת טריפה מטהרתה מידי נבילה מן הכתוב 'כי ימות מן הבהמה' - מקצת בהמה מטמאה ומקצת לא, ואיזו זו טריפה ששחטה.

הושיט ידו למעני בהמה ושחט בן ט' חי - נסתפק רבי אושעיא אם אפילו לרבי מאיר אין בו שחיטה, לפי שעדיין לא יצא לאויר העולם, או שגם לחכמים יש בו שחיטה, שארבע סימנין הכשירה בו תורה.

אם נאמר שמועיל בה שחיטה - לא מצאנו טריפה שלא היתה לה שעת הכושר אלא כשנוצרה טריפה מן הבטן, כגון בעלת ה' רגלים.

דף ע"ד ע"ב

השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמונה חי או מת, או בן תשעה מת - קורעו ומותר, שלדברי הכל אין צריך שחיטה. אבל דמו אסור כמו דם האברים. מצא בן תשעה חי - לרבי מאיר טעון שחיטה, וחייב באותו ואת בנו אם ישחטנו באותו היום. ולחכמים שחיטת אמו מטהרתו. לר"ש שזורי אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו. (מחלוקת חכמים ור"ש שזורי יבואר להלן עה:).

קרע את האם, ומצא בה בן תשעה חי - לדברי הכל טעון שחיטה, לפי שלא נשחטה אמו.

לרבי מאיר גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו אסור - שבהמה בפני

עקיבא משעה שאין יכולין לחיות, כגון שהוא מפרפר ויבש בו כסלע בין סנפיריו.

לרבי יוחנן בית שמאי ור"י הגלילי אמרו דבר אחד - שדבר חי שאין טעון שחיטה מקבל טומאה.

נולדו בדגים סימני טרפה - נסתפקו בגמרא (לשיטת רבי עקיבא) אם מקבלים טומאה גם למ"ד בהמה טריפה חיה, לפי שחיותם של הדגים קלושה, או שאין מקבלים טומאה גם למ"ד טריפה אינה חיה, לפי שהבהמה יש במינה שחיטה, אבל דגים שאין במינם שחיטה, אין טריפות שבהם חשוב כמיתה.

בהמה שהטילה נפל - ללשון ראשון: לרבי יוחנן חלבו כחלב בהמה, שהאזיר גורם להחשיבו כבהמה. ולריש לקיש חלבו כחלב חיה שאין בו איסור חלב (ואסור רק משום נבילה), שהחדשים (עם האזיר) גורמים להחשיבו כבהמה.

ללשון שני: הטיילה נפל לדברי הכל אינו כבהמה כיון שלא כלו חדשיו, וחלבו כחלב חיה. ונחלקו כשהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל, שלרבי יוחנן חלבו כחלב בהמה, כיון שכלו חדשיו, אע"פ שלא יצא לאזיר (ורק כשנשחטה אמו הותר חלבו לרבי יהודה), ולריש לקיש חדשים ואזיר גרמו, וכיון שלא יצא לאזיר חלבו כחלב חיה.

חלב שליל של שלמים אינו קרב - שנאמר 'חלב ושתי הכליות' באשם והוא מיותר, ללמד מה חלב ושתי כליות באשם מוצא מכלל שליל, שאין אשם בא נקיבה, כך גם חלב ושתי כליות בשלמים מוצא מכלל שליל. לריש לקיש למדנו מכאן שאינו נחשב כבהמה ולכך אין חלבו קרב, ולרבי יוחנן אע"פ שחשוב כבהמה אינו קרב כדין מחוסר זמן.

השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי - לדברי האוסר בן תשעה חי בכשרה עד שישחטנו, מתיר את זה באכילה, ששחיטתו מטהרתו. ולדברי המתיר בכשירה בלא שחיטה - לרבי אמי אוסר, ששחיטת עצמו אינו מועיל לו, וע"י שחיטת אמו נעשה כאחד מאבריה שהיא טריפה. ולרבי יוחנן שחיטת עצמו, שארבע סימנין הכשירה בו תורה.

דף ע"ה ע"ב

השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי - טעון שחיטה וחייב בזרוע והלחיים והקבה. ולרב חסדא אם מת טהור מלטמא במשא, שארבעה סימנין הכשירה בו תורה, ואם לא נשחט בעצמו יצא מכלל נבילה בשחיטת אמו. ולרבי חייא אם מצאו מת טהור ע"י שחיטת אמו מלטמא במשא, אבל אם היה חי ומת אחר כך, אפשר שמטמא כנבילה.

בן ט' חי שנמצא במעי אמו לאחר שחיטה - לת"ק אם הפריס על גבי קרקע, טעון שחיטה מדרבנן, דאתי לחלופי לאכול בהמה בלא שחיטה. ולר"ש שזורי אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו מטהרתו.

לדברי האומר חוששין לזרע האב - בן פקועה הבא על בהמה פשוטה הולד אין לו תקנה, שהוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו, שהסימן השני שחוט ועומד שאין שחיטה נוהגת בו, ובהמה אינה מתכשרת בסימן אחד. ואין לצרף סימן שני לסימן ראשון שאין לך שהיה גדולה מזו.

ללשון ראשון: הכל מודים בקלוט בן פקועה שמותר בלא שחיטה - אפילו אם הפריס על גבי קרקע, כי 'מלתא דתמיהא מידכר דכירי לה אינשי'. וללשון שני אין היתר אלא בקלוט בן קלוטה בן פקועה, כי 'תרי תמיהא מידכר דכירי אינשי'.

לר' חנינא הלכה כר"ש שזורי שכן פקועה מותר בלא שחיטה אפילו במהלך על רגליו, ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי במשנתנו הלכה כמותו. ולרבי יונתן הלכה כר"ש שזורי רק במסוכן, ובתרומת מעשר של דמאי.

לזעירי בשם ר' חנינא ר"ש שזורי מתיר בבן פקועה בבנו ובן בנו

עד סוף כל הדורות, ולר' יוחנן הוא מותר ובנו אסור.

בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אע"פ שלא אמר תנו - חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא. ולר"ש שזורי אף המסוכן, והלכה כמותו.

תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה - לר"ש שזורי סומך על ע"ה שאומר שכבר עישר אף בחול, ואוכלו על פיו, הואיל ואין כאן תקנה שהרי הן מדומעין, שאין תרומה עולה אלא באחד ומאה, וכאן אין אלא מאה. והלכה כמותו.

יום שני פרשת תצוה - ו' אדר א' תשע"ט

דף ע"ז ע"א

בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה - כשרה. נחתכו מן הארכובה ולמעלה, או שניטל צומת הגידין - טריפה.

נשבר עצם רגלה - אם רוב הבשר קיים השחיטה מתירתה, ואם לאו אין השחיטה מתירתה.

'ארכובה' ששינו - לרב יהודה: תחתונה הנמכרת עם הראש, ו'למעלה' ו'למטה' היינו סמוך לה מיד. **לעולא:** עליונה - שכנגדו בגמל ניכר. והקשה לרב יהודה: לדבריך מיותר מה ששינו שאם 'ניטל צומת הגידין' טריפה. ויישב רב יהודה: מה ששינו ברישא שלמעלה מן הארכובה טריפה היינו באופן שרק העצם נשברה בלא צומת הגידים (שנשארו בשלימותם). **ושב עולא ופרכו:** והלא שנינו ברישא 'נחתכו רגליה' והיינו שגם גידיה נחתכו. (ואחר שיצא עולא אמר ר' יהודה שהיה יכול להשיב שמה ששינו 'למעלה מן הארכובה' היינו למעלה מצומת הגידין. וחזר ואמר שגם על זה היה יכול עולא להפריכו - הרי שנינו 'מן הארכובה ולמעלה' ומשמע בסמוך מיד).

לרב פפא בדעת רב יהודה: היינו ארכובה עליונה הניכרת בגמל, אך כך פירוש המשנה: 'למטה מן הארכובה כשרה' - היינו למטה מהארכובה ומצומת הגידין. 'למעלה מן הארכובה טריפה' - היינו למעלה מהארכובה ומצומת הגידין, וכן שניטל צומת הגידין טריפה. (אמנם אם נחתכה בעצם האמצעית למעלה מצומת הגידין כשרה).

לעולא ולשיטת רב פפא בדעת רב יהודה נמצא - חותכה בצומת הגידין נטרפת, חותכה למעלה מכך כל שהיא למטה מהארכובה היא כשרה, ואין לתמוה על כך מפני שאין אומרים בטרפות זו דומה לזו, שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה.

צומת הגידין: לרבה אמר רב אשי - הגידין שמהעצם ולחוץ. לרבה בר רב הונא אמר רב אשי - הגידים שמהעצם ולפנים. לרב אשי - הגידין שלמעלה מהערקומא, והוא המקום שבו פותחים הקצבים את הרגל להפריד בין הבשר והעצם. ותלמיד אחד ישב לפני ר' אבא ואמר שאף אם נחתכו הגידים שכנגד הערקום היא טריפה, ואמר ר' אבא שלא ישמעו לו, אלא כרב אשי.

לרב יהודה אמר שמואל: צומת הגידים - היינו מקום שהגידין צומתים. וגבול צומת הגידין למעלה - עד מקום שמתפשטים לתוך הבשר. והיינו רוחב ד' אצבעות בשור. ובהמה דקה הסימנים לכך - במקום שבולטים ולא מובלעים בבשר. והם קשים. והם עבים. והם לבנים. ולרב אשי כל זמן ששקופים אף שאין לבנים לגמרי עדיין הם בכלל צומת הגידים.

דף ע"ז ע"ב

שלש חוטים יש בצומת הגידים של בהמה, א' עבה וב' דקים - לאמימר: נפסק העבה טריפה - משום שנחסר רוב בנין, נפסקו ב' הדקים טריפה - שנחסר רוב בנין. למר בר רב אשי: בשני האופנים כשרה - שאם נפסק העבה הרי נותר רוב בנין, ואם נפסקו ב' הדקים הרי נותר רוב בנין. לרב יהודה ללשון א':

לרב - אם נפסק רוב אחד מהם טריפה. ושמואל חלק שהרי נשאר ב' שלמים (ודלא כרבנאי משמו). ללשון ב': לרב - אם נפסק רוב כל אחד מג' החוטמים טריפה. ושמואל חלק שהרי שליש כל אחד קיים (וכרבנאי). לרבנאי בשם שמואל: אפילו לא נשתייר מכל חוט אלא כחוט הסרביל כשרה.

בצומת הגידים של עופות יש שש עשרה חוטמים - ואם נחתך אחד מהם טרפה. ומעשה שבדק רב אשי עוף ולא מצא רק ט"ו חוטמים, אך היה אחד משונה מחבירו בעוביו, ניפצו ונמצא שהוא שתיים והכשירו.

נשבר העצם ורוב הבשר קיים השחיטה מתירתה - לרב: נשבר למעלה מהארכובה - אם רוב הבשר קיים בין הבהמה ובין הרגל מותרים, ואם אינו קיים שניהם אסורים. נשבר למטה מהארכובה - אם רוב הבשר קיים שניהם מותרים, ואם אינו קיים - אבר אסור ובהמה מותרת. לשמואל: בין למעלה מהארכובה ובין למטה - אם רוב הבשר קיים שניהם מותרים, ואם אינו קיים - אבר אסור ובהמה מותרת.

רב נחמן הקשה לשמואל: יאמרו אבר שחיה ממנה מוטל באשפה והיא עצמה מותרת.

שלחו מארץ ישראל: הלכה כרב, שוב שלחו שהלכה כשמואל, ושוב שלחו שהלכה כרב, והוסיפו שאבר עצמו מטמא במשא.

שנינו בברייתא: חכמים הוכיחו ששחיטת האם מטהרת יד עובר היוצאת מכך ששחיטת טריפה מטהרתה מטומאה. והשיב ר' מאיר: לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה דבר שגופה, תטהר את העובר דבר שאינו גופה. והקשה מכך רב חסדא על מה ששלחו מארץ ישראל שהאבר המדולדל מטמא במשא. אך לא הקשה מהמשנה ששנינו לגבי אבר ובשר המדולדל - נשחטה בהמה לר' מאיר הוכשרו בדמיה, ולר' שמעון לא הוכשרו - שאפשר לדחות שמדובר על בשר מדולדל, אך האבר מטמא בעצמו במשא.

שמואל חזר בו - והורה כרב.

נשבר העצם ויצא לחוץ, אם עור ובשר חופין את רובו מותר, אם לאו אסור - ונחלקו אם רוב עוביו או רוב הקיפו, ואמר רב פפא שלכך צריך רוב עוביו ורוב הקיפו.

צירוף חיפוי עור לבשר להכשיר עצם שנשברה - ללשון א' אמר עולא בשם ר' יוחנן: עור הרי הוא כבשר. ואמר לו רב נחמן: אמור - עור מצטרף לבשר (חצי עור וחצי בשר), שהרי שנינו 'עור ובשר'. והשיבו: אנו שונים 'עור או בשר'. ללשון ב': עור מצטרף לבשר. אמר לו רב נחמן: אמור עור משלים לבשר (כשהבשר רוב). השיבו: מעשה בגזל שהיה עור מצטרף לבשר והכשירו ר' יוחנן. אמר לו: דווקא בגזל הכשיר, שעורו רך ונחשב כבשר.

יום שלישי פרשת תצוה - ז' אדר א' תשע"ט

דף ע"ז ע"א

מעשה בבהמה שנשבר העצם והיו גידים רכים מצטרפים לבשר לחפות רוב העצם שנשברה - אמר רבא: יש להקל, שהרי ר' יוחנן אמר שגידין שסופן להקשות דינם כבשר להמנות עליהם בקרבן פסח, ועוד שהתורה חסה על ממונן של ישראל. אמר לו רב פפא: והרי ריש לקיש חולק שאין נמנין עליהם, ומדובר באיסור דאורייתא, ואיך תקל. שתק רבא. ואף שרבא עצמו אמר שבכל מקום מלבד ג' מקומות הלכה כר' יוחנן כשחולק על ריש לקיש - הרי בזה ר' יוחנן חזר והודה לריש לקיש.

מעשה בבהמה שנשבר העצם ויצא לחוץ והיה רוב בשר חופה אך נפל קורט מהעצם - שאלו לאביי, השהה ג' רגלים לשאול החכמים המתאספים ברגל, ולא השיב. אמר רב אדא בר מתנא לבעל הבהמה שילך לרבא שחריפה סכינא. והכשירו רבא משום ששנינו סתם נשבר העצם ויצא לחוץ, ומה לי נפל חלק

מהעצם או לא.

ספיקות בחיפוי רוב בשר ועור שנשברה העצם: א. מתלקט בכמה מקומות. ב. מתרוסס (שהוא דק). ג. מתמסמס (נרקב) בשיעור שהרופא קודרו. ד. ניקב הבשר. ה. נקלף ואינו דבוק לעצם. ו. נסדק הבשר. ז. ניטל שליש התחתון הסמוך לבשר. ואין להוכיח ממה שאמרו 'עור הרי הוא כבשר' וכל שכן כשיש גם מקצת בשר תחת העור - שיתכן שמדובר במקום שהעור דבוק לעצם.

עוד ספק: נקדר הבשר כמין טבעת. ופשטו שכשרה - מדברי רב שאמר: דבר זה שאלתי לחכמים ולרופאים, ואמרו מסרט הבשר ע"י עצם שיוציא דם ומעלה ארוכה, אך לא יסרטו בברזל מפני שחורץ הבשר ואינה מעלה ארוכה. אך היינו דווקא בנדבק העור לבשר במקום שנקדר.

'כל בהמה תאכלו' - לרבות את השליא שנמצאת בבהמה, שנפש היפה תאכלנה. 'אותה' - ולא שליתה שיצאה מקצתה, אך אסמכתא בעלמא היא, שהטעם שאסורה הוא מפני שאין שליא בלא ולד וכמו באשה, ושמא יצא ראשה במקצת זה.

שליה - אינה מטמאה לא טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות. חישוב עליה לאוכלה - מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות.

מבכרת שהפילה שליא - ישליכנה לכלבים. בהמת מוקדשין שהפילה שליא - תקבר.

בהמה שהפילה שליא - אין קוברין אותה בפרשת דרכים, ואין תולין אותה באילן, מפני דרכי האמורי.

דף ע"ז ע"ב

העור והשליא של בהמה - אין מטמאין טומאת אוכלין. עור ששלקו והשליא שחישוב עליה לאוכלה - מטמאין טומאת אוכלין. ונסתפקו האם גם עור חמור שבישלו מטמא, או שאני חמור שמאוס.

נאמר בטומאת נבילה 'בנבלתה' - ולא בעור ובעצמותיו ובגידין ובקרנים וטלפים. ונצרך הפסוק לאופן שבישלם בישול מרובה עם תבלינים (ציקי קדירה) ונעשו ראויים לאכילה.

שנינו: שליא שיצתה מקצתה אינה ניתרת בשחיטת האם - לר' אלעזר: אף שיש עמה ולד חוששים לולד אחר שהיה בשליא ונימוח, אבל קשורה בולד אין חוששין לולד אחר. לר' יוחנן: כל שיש ולד אף שאין קשור בה אין חוששין לולד אחר.

ברייתא כשיטת ר' אלעזר: אשה המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמה - אם קשורה בהן השליא אין חוששין לולד אחר, ואינה טמאה טומאת לידה. אינה קשורה - מחמירים עליה חומר שני ולדות, שאני אומר שמא נימוח שפיר של שליא שמא נימוחה שליתנו של שפיר, ולכן מספק טמאה טומאת לידה אך אין לה ימי טוהר.

הטעם שמבכרת שהפילה שליא יכול להשליכה לכלבים - שמיעוט בהמות יולדות נדמה שאינו קדוש בבכורה, וסמוך מיעוט נדמה למחצה נקבות הרי הזכרים הראויים להתקדש הם מיעוט ואין חוששים להם.

בהמת מוקדשים שהפילה שליה תקבר - שבין זכר ובין נקבה קדוש, ונמצא רוב קדוש.

כל דבר שיש בו רפואה אין בו משום דרכי האמורי, אין בו רפואה יש בו משום דרכי האמורי.

נאמר במצורע 'טמא טמא יקרא' - צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים, וכן כל מי שאירע בו דבר צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים. ולכן תולים אשכול תמרים בדקל המשיר פירותיו קודם זמנם.

אילן שמשיר פירותיו - סוקרו בסיקרא וטוענו באבנים. טוענו - כדי להכחיש כוחו. סוקרו - אין בזה משום דרכי האמורי,

הדרן עלך בהמה המקשה

יום רביעי פרשת תצוה - ה' אדר א' תשע"ט

פרק חמישי - אותו ואת בנו

דף ע"ח ע"א

אותו ואת בנו - נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין, שנאמר 'שור או כשב או עז כי יולד', וכתוב אחריו 'ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד', לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשין. ואין לפרש במוקדשין ולא בחולין, ש'שור' הפסיק הענין. ואין לפרש בחולין ולא במוקדשין שנאמר 'ושור' וא"ו מוסיף על ענין ראשון.

השוחט אותו ואת בנו: חולין בחוץ - שניהם כשרים, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו. קדשים בחוץ - הראשון חייב כרת משום שחוטי בחוץ, (והשני פטור מכרת שאינו ראוי לפנים). ושניהם פסולים, ושניהם סופגים את הארבעים (ראשון משום לאו של שוחט בחוץ, ושני משום אותו ואת בנו). חולין בפנים - שניהם פסולים משום חולין בעזרה, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו. קדשים בפנים - הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו, ופסול משום מחוסר זמן.

חולין וקדשים בחוץ - הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו, ופסול. קדשים וחולין בחוץ - הראשון חייב כרת ופסול משום קדשים בחוץ, והשני כשר, ושניהם סופגים את הארבעים, ראשון משום שחוטי חוץ ושני משום אותו ואת בנו.

חולין וקדשים בפנים - שניהם פסולים, ראשון משום חולין שנשחטו בעזרה ושני משום מחוסר זמן. והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו. קדשים וחולין בפנים - הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו, ופסול משום חולין בעזרה. חולין בחוץ ובפנים - הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים ופסול. קדשים בחוץ ובפנים - הראשון חייב כרת משום קדשים בחוץ, ושניהם סופגים את הארבעים, ראשון משום שחוטי חוץ ושני משום אותו ואת בנו, ושניהם פסולים, ראשון משום שחוטי חוץ ושני משום מחוסר זמן. חולין בפנים ובחוץ - הראשון פסול משום חולין בעזרה ופטור, והשני סופג את הארבעים וכשר. קדשים בפנים ובחוץ - הראשון כשר ופטור, והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו, ופסול משום שחוטי חוץ.

דף ע"ח ע"ב

אותו ואת בנו נוהג בכלאים. שנאמר 'או' לרבות את הכלאים. (דין כוי יבואר להלן ע"ט:)

כל מקום שנאמר 'שה' אינו אלא להוציא את הכלאים, שנאמר 'שה כשבים ושה עזים' ולא 'שה כשבים ועזים' ללמד שיהיו אביו ואמו כבשים או שניהם עזים.

אין צריך שישחוט שור ובנו ושה ובנו - שנאמר 'בנו' (ולא 'בניו'), ולא שישחוט שור ושה ובנו, שנאמר 'אותו'. ולרבי יונתן אין צריך דרשה לחלק, וכן סובר חנניה שדורש 'אותו' לדרשה אחרת.

'איש אשר יקלל את אביו ואת אמו' - אין לי אלא אביו ואמו, קילל אחד מהם מנין - לרבי יונתן שנאמר אביו ואמו קלל, כלומר בתחלת המקרא סמך קללה לאביו ובסוף המקרא סמכה לאמו, לומר או זה או זה. ולרבי יונתן משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו, עד שיפרוט לך הכתוב 'יחד'.

לת"ק אותו ואת בנו נוהג בנקבות ולא בזכרים - שנאמר 'אותו' אחד ולא שנים, אחר שחילק הכתוב אנו למדים ממה שחייב באם על הבנים רק בנקבות ולא בזכרים, אף כאן בנקבות ולא בזכרים. ואם תאמר ש'אותו' זכר משמע, תלמוד לומר 'בנו' שכרוך אחריו, יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו. ולחנניה נוהג בין בזכרים ובין בנקבות - שנאמר 'אותו' משמע זכר, ונאמר 'בנו' שכרוך אחריו ומשמע נקיבה.

יום חמישי פרשת תצוה - ט' אדר א' תשע"ט

דף ע"ט ע"א

לשמואל הלכה כחנניה שחוששין לזרע האב - לפיכך אותו ואת בנו נוהג בזכרים ובנקבות.

רבי יהודה מסתפק אם חוששין לזרע האב או לא. ולפיכך: פרדות שנולדו מסוס נקיבה, אף על פי שאביהן חמור - מותרין זה בזה, ואין אומרים שצד סוס משתמש בצד חמור, כי ממה נפשך, אם חוששין לזרע האב יש בשניהם צד סוס וחמור, ואם אין חוששין הרי כולן מין סוס. אבל הגולדין מחמור נקיבה עם הגולדין מסוס נקיבה, אסורים, שמא אין חוששין לזרע האב, נמצא זה כולו סוס, וזה כולו חמור. ולחכמים - והיינו חנניא - חוששין לזרע האב, ולפיכך כל מיני פרדות אחת הן ומותרים זה בזה, שכולן מין אחד הם של סוס וחמור.

גם לרבי יהודה אסור להרביע פרי עם האם - והיינו פרד בן סוס נקבה על סוס נקבה - שמא חוששין לזרע האב, ונמצא הפרי הוא סוס וחמור, ואמו כולו סוס. ולפיכך פרידה שתבעה, אע"פ שיודעים מה מין אמה, אין מרביעים עליה אלא מינה ולא מין של אמה.

יש סימן בפרידות לידע איזה מין הוא: אם קולו עבה, אמו חמורה, ואם קולו צלול כסוס, אמו סוס. היו אזניו גדולות וזנבו קצר אמו חמורה, אזנו קצרה וזנבו ארוך אמו סוס.

רבי אבא הורה לרתום בעגלה פרדות שדומין זה לזה בזנב ובאזניים - שסובר שאין חוששין לזרע האב, ובני חמורה כלאים הם עם בני סוסיא, וסימנים דאורייתא.

דף ע"ט ע"ב

כלאים הבא מן העז ומן הרחל - אותו ואת בנו נוהג בו.

דין כוי לענין אותו ואת בנו:

תייש הבא על הצבייה וילדה - ושחט לצביה ולבנה, פטור, שנאמר 'שה' ובנו, ולא 'צבי' ובנו. צבי הבא על התיישה וילדה - ושחט לתיישה ולבנה, חייב, שלא הקפידה תורה שיהא 'שה' אלא על האם, אבל בנו אפילו כל דהו.

תייש הבא על הצבייה וילדה בת, והבת ילדה בן, ושחט את הבת ואת בנה - לחכמים אסור, שמא חוששין לזרע האב, ויש באם הזאת מקצת שה, ו'שה' שאמרה תורה אפילו במקצת שה משמע. ולרבי אליעזר מותר - להו"א שאין חוששין לזרע האב ונמצא שאין בה אפילו מקצת שה, ולמסקנא גם הוא מסתפק לחשוש לזרע האב, ואע"פ כן פטור, ש'שה' לא משמע מקצת שה.

צבי הבא על התיישה (ושחט את הבת ואת בת בנה) - למסקנא (פ). לחכמים לוקה, שאע"פ שחוששין לזרע האב הרי מקצת שה הוא, ולרבי אליעזר אסור מספק, שמא אין חוששין לזרע האב וכולו שה, אבל אינו לוקה, שמא חוששין לזרע האב ומקצת שה אינו שה.

דין כוי לענין כיסוי הדם ביום טוב:

תייש הבא על הצבייה וילדה - להו"א בין לחכמים בין לר"א שוחטו ביו"ט ומכסה דמו, שהרי לזרע האם וודאי חוששין ויש בו עכ"פ מקצת צבי, ו'צבי' אמרה תורה ואפילו מקצת צבי. (ולמסקנא לרבי אליעזר אין שוחטו לכתחילה, שיש ספק אם

אין חוששין לזרע האב וצריך כיסוי, או שחוששין ואין צריך כיסוי כי מקצת צבי לא נחשב צבי. ואם שחט אין מכסה את דמו מספק. רש"י פ.

צבי הבא על התיישה - לר"א שוחטו ביו"ט ואינו מכסה, להו"א שאין חוששין לזרע האב ואינו אלא תייש, ולמסקנא אע"פ שאפשר שחוששין, מ"מ אינו אלא מקצת צבי, ופטור מכיסוי. ולחכמים יש ספק אם חוששין לזרע האב ויש בו מקצת צבי וצריך כיסוי, או שאין חוששין ואין צריך כיסוי, לפיכך לא ישחוט לכתחילה, ואם שחטו לא יכסה.

דין כזי לענין מתנות:

תייש הבא על הצבייה וילדה - לדברי הכל פטור ממתנות. לרבי אליעזר (למסקנא) גם אם היו חוששין לזרע האב, 'שה' לא משמע מקצת שה. ולחכמים מחצה פטור משום האם, ועל חצי השני אע"פ ש'שה' משמע גם מקצת, יכול לומר הבא ראייה שחוששין לזרע האב וטול.

צבי הבא על התיישה וילדה - לחכמים חייב בחצי מתנות משום האם, ששה משמע גם מקצת שה, ולרבי אליעזר פטור לגמרי, שמא חוששין לזרע האב והוא מקצת שה שאין דינו כשה.

כלאים הבא מן העז ומן הרחל - חייב בזרוע לחיים והקבה.

יום שישי פרשת תצוה - י"א אדר א' תשע"ט

דף פ' ע"א

כזי נחלקו בו חכמים מהו: י"א שבריה בפני עצמה היא, ולא הכריעו בה חכמים אם מין בהמה היא אם מין חיה. וי"א שזה איל הבר. וי"א שזה הבא מן התייש ומן הצבייה. לרבן שמעון בן גמליאל מין בהמה היא, ושל בית דושאי היו מגדלין מהן עדרים עדרים.

עזי היער: י"א שמין בהמה הן וכשרות למזבח, שהרי עשר בהמות מנה הכתוב, וממה שלא מנאן בין החיות למדנו שהוא מין בהמה. ויש חוששין שמא ממין האקו הן או שמא ממין התאו או זמר הן. ואמימר סובר שוודאי חיה הן, והתיר את חלבן.

שור הבר - לת"ק מין בהמה הוא, שתרגום של תאו הוא 'תורבלא', כלומר שור הלבגון. ולרבי יוסי מין חיה הוא, שהרי נמנה בין החיות.

דף פ' ע"ב

לשיטת רבי שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. ולפיכך אם שחט אותו ואת בנו קדשים בחוץ - גם השני חייב כרת משום שחוט חוץ, ששחיטת הראשון הריגה היא ושני ראוי לפנים. היו שניהם חולין בפנים, שני אינו לוקה משום אותו ואת בנו, ששחיטת הראשון הריגה היא. היו קדשים בפנים, שני אינו לוקה, שכל שחיטת קדשים שחיטה שאינה ראויה היא, שכל זמן שלא זרק את הדם לא ניתר הבשר.

השוחט אותו ואת בנו קדשים בפנים - השני לוקה משום אותו ואת בנו, וי"א שלוקה גם משום מחוסר זמן, שכל הפסולין שבשור ושבשה הן בכלל 'לא ירצה', שנאמר 'שור ושור ושור וקלוט', והתנא לא מנה לאו זה, שבמקום שלוקה משום אותו ואת בנו לא מנה לאוין אחרים. ולרבי זירא אינו לוקה משום מחוסר זמן לפי שהכתוב נתקו לעשה, שנאמר 'מיום השמיני והלאה ירצה', ולא קודם לכן, ולא הבא מכלל עשה, עשה.

שבת קודש פרשת תצוה - י"א אדר א' תשע"ט

דף פ' א"ע

נאמר 'היה שבעת ימים תחת אמו' - ומשמע שליל שמיני מותר, ונאמר 'מיום השמיני והלאה ירצה', ומשמע מביום ולא

מבלילה, הא כיצד? לילה לקדושה יום להרצאה.

לרבי שמעון אין מלקות של אותו ואת בנו נוהג בקדשים - שכל זמן שלא זרק את הדם לא ניתר הבשר, נמצא בשעת שחיטה התראת ספק היא, ולא שמה התראה.

אותו ואת בנו שניהם קדשים בחוץ - לחכמים ראשון ענוש כרת, שני פסול, ופטור מלאו של שחוט חוץ, שאינו ראוי לפנים משום מחוסר זמן. לרבי שמעון שניהם ענושים כרת, ששחיטת הראשון שהיתה בחוץ שחיטה שאינה ראויה והריגה היא, נמצא שהשני ראוי בפנים. ראשון בחוץ ושני בפנים - לחכמים ראשון ענוש כרת, שני פסול ופטור. לרבי שמעון שני כשר. ראשון בפנים ושני בחוץ - ראשון כשר ופטור, שני לחכמים פסול ופטור, שאינו ראוי לפנים. ולרבי שמעון שני בלא תעשה, שלדבריו כל שראוי לבא בפנים לאחר זמן, הוא בלא תעשה ואין בו כרת. ולחכמים כל שאין בו כרת אינו בלא תעשה.

דף פ' א"ע ב

היא חולין ובנה שלמים - שחט חולין, ואח"כ שחט שלמים בו ביום, פטור (לרבי שמעון), שהתראת ספק הוא. שחט שלמים ואח"כ חולין, חייב, שכבר נזרק דמו של ראשון והתראת וודאי הוא.

היא חולין ובנה עולה - לר"א אפילו שחט עולה ואחר כך שחט חולין פטור, ששחיטה ראשונה אינה שחיטה לפי שאינה בת אכילה. ולרבי יעקב בשם רבי יוחנן אכילת מזבח שמה אכילה, שנאמר 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו', בשתי אכילות הכתוב מדבר, אכילת אדם ואכילת מזבח.

השוחט ונמצא טרפה, השוחט לעבודה זרה, והשוחט שור הנסקל - לרבי שמעון פטור משום אותו ואת בנו, ששחיטה שאינה ראויה היא, ולחכמים חייב. (דין השוחט פרת חטאת ועגלה ערופה מבוואר להלן פב).

השוחט ונתנבלה בידו, והנוחר והמעקר - פטור משום אותו ואת בנו.

שחט ראשון לעבודה זרה ושני לשלחנו - חייב משום אותו ואת בנו (לת"ק). שחט ראשון לשולחנו ושני לע"ז, אם התרו בו משום ע"ז פטור מאותו ואת בנו, דקם ליה בדרבה מיניה. התרו בו משום אותו ואת בנו ולא משום ע"ז, לרבי יוחנן חייב, ולריש לקיש, כל שפטור כשהתרו בו משום קם ליה בדרבה מיניה, פטור גם אם לא התרו בו.

וכן חייבי מיתות שוגגין וחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר - לרבי יוחנן חייב, ולריש לקיש פטור.

יום ראשון פרשת תרומה - י"ב אדר א' תשע"ט

דף פ' ב"ע א

השוחט פרת חטאת חייב באותו ואת בנו אפילו לרבי שמעון - ששחיטה ראויה היא, שלשיטתו פרה מטמאה טומאת אוכלין אע"פ שאסורה בהנאה, הואיל והיתה לה שעת הכושר להאכילה לאחר שנשחטה, שהיא נפדית ע"ג מערכתה אם מצא אחרת נאה הימנה.

השוחט עגלה ערופה אותו ואת בנו - לרבי ינאי וריש לקיש אם שחטה לאחר ירידתה לנחל איתן, פטור לרבי שמעון, ששחיטה שאינה ראויה היא, שכבר נאסרה משעת ירידה. ולרבי יוחנן חייב, ששחיטה ראויה היא, שאינה נאסרת אלא לאחר העריפה, ואם נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה, תצא ותרעה בעדר.

צפורי מצורע נאסרין - לרבי יוחנן משעת שחיטה, ולריש לקיש משעת לקיחה, שדורש 'קיחה קיחה' מעגלה ערופה שנאסרת מחיים.

אחר זה, ומדובר כשאין באחד מהם כזית, וסובר רבי יהודה שהאוכל גיד הנשה שאין בו כזית אינו לוקה. אבל בבת אחת לדברי הכל לוקה ארבעים.

אכל גיד הנשה שאין בו כזית - לת"ק חייב, לר' יהודה פטור עד שיהא בו כזית.

בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט. ואלו הן: ערב יום טוב האחרון של חג, וערב יום טוב ראשון של פסח, ערב עצרת, וערב ראש השנה. ולרבי יוסי הגלילי גם בערב יום הכפורים בגליל. ואם לא הודיעו, הולך ושוחט ואינו נמנע.

לרבי יהודה כל זה כשמכר את הראשונה היום, אבל אם מכר את הראשונה אתמול והשניה היום - אין צריך להודיעו, שאני אומר שמאתמול שחט הראשון. ומודה רבי יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו, בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד.

דרך העולם שבית החתן מכין לסעודה יותר מבית הכלה - ולפיכך שנינו שמכר את האם לחתן ואת הבת לכלה.

בארבעה פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו, שאפילו יש לו שור שזה אלף דינרים ואין לו ללוקח אלא דינר, ולא משך הלוקח, כופין אותו לשחוט, לפיכך אם מת מת ללוקח והפסיד את הדינר. אבל בשאר ימות השנה אינו כן, שאינו קונה אלא במשיכה, לפיכך אם מת מת למוכר.

ונחלקו אמוראים בטעם הדבר: לרב שמואל בר רב יצחק מדובר כשזיכה לו המוכר ע"י אחר, שבארבעה פרקים אלו זכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, ובשאר ימות השנה חוב הוא לו, ואין חבין לאדם שלא בפניו. ולרבי אלעזר בשם רבי יוחנן בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה שמעות קונות.

לרבי יוחנן מן התורה מעות קונות - ומה טעם אמרו משיכה קונה, גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה.

את זו דרש רבי שמעון בן זומא: נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד, מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה, אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה, אע"פ שכל הענין כולו מדבר בקדשים, ובקדשים הלילה הולך אחר היום.

דף פ"ג ע"ב

רבי דרש ממה שנאמר 'יום אחד' - שיום המיוחד טעון כרוז. מכאן אמרו בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו שמכר את אמה או את בתה.

הדרן עלך אותו ואת בנו

פרק כיסוי הדם

כסוי הדם נוהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין, כגון חטאת או עולת העוף. ונוהג בחיה ובעוף, במזומן ובשאינו מזומן, ונוהג בכוי מפני שהוא ספק. ואין שוחטין את הכוי ב"ט, שמא צריך כיסוי ומספק אי אפשר לחלל יו"ט, ואם שחטו אין מכסין את דמו.

חכמים נחלקו בטעם שאין כיסוי הדם נוהג במוקדשין:

א. י"א משום שאי אפשר שיתן עפר למטה, שאם יבטלנו יוסיף על הבנין, ואם לא יבטלנו הרי זו חציצה. ואע"פ שאם לא נתן עפר למטה נותן למעלה, צריך שיהיה ראוי שיתן עפר למעלה, שכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ואע"פ שיכול לגרור את הדם ולכסותו, נאמר 'ושפך וכסה', מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי, יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה וכסוי. ב. י"א שמדובר בקדשי בדק הבית, ומשום שהיא שחיטה שאינה

שנים שלקחו פרה ובנה - ובא האחד לשחוט, וחבירו אומר אני צריך יותר ממך, ובאו לב"ד, אומרים להם הלוקח ראשון ישחוט, שעל מנת כן לקח. ואם קדם השני זכה, והוא זריז שלא עבר על איסור, ונשכר שאוכל בשר.

שחט פרה ואח"כ שני בניה - סופג שמונים. שחט שני בניה ואחר כך שחט אותה - סופג ארבעים. ואע"פ שנאמר אותו ואת בנו ולא נאמר בנו ואותו, מ"לא תשחטו למדנו שניהם.

שחטה ואת בתה ואת בת בתה - סופג שמונים. שחטה ואת בת בתה, ואחר כך שחט בתה, לת"ק סופג ארבעים, ולסומכוס משום רבי מאיר שמונים.

אחד שחט את הפרה, ואחד שחט את אמה, ואחד שחט את בנה - שנים האחרונים חייבין.

דף פ"ב ע"ב

שחטו שנים, זה את האם וזה את בנה - האחרון חייב, שנאמר 'לא תשחטו' אפילו ע"י שנים.

אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד - לחכמים אינו חייב אלא אחת, שהרי אפילו באותו ואת בנו שהן גופין מוחלקין, אם שחט אותה ואת בת בתה, ולאחר מכן שחט את הבת אינו לוקה אלא ארבעים, כ"ש כאן שאין גופין מוחלקין. ולשיטת סומכוס נסתפקו בגמרא אם מחייב שמונים רק באותו ואת בנו משום שהן גופין מוחלקין, או שמחייב שמונים גם במי שאכל שני זיתי חלב בהעלם אחד.

הזורע כלאים כלאים - לוקה. י"א שזרע שני פעמים בהתראה אחת, וסומכוס היא שמחייב שמונים באכילת שני זיתים בהעלם אחד. וי"א שהכוונה שזרע שני מיני כלאים, חטה וחרצן ושעורה וחרצן, ולא כרבי יאשיה שאינו מחייב אלא בחטה ושעורה וחרצן במפולת יד.

נזיר שהיה שותה יין כל היום - אינו חייב אלא אחת. אמרו לו אל תשתה והוא שותה, אל תשתה והוא שותה, חייב על כל אחת ואחת.

אכל כזית מגיד הנשה של ירך ימין וכזית משל ירך שמאל - לת"ק לוקה שמונים. ולרבי יהודה ארבעים. יש מעמידים המחלוקת כשאכל בזה אחר זה ובשתי התראות, ואע"פ שרבי יהודה מסתפק אם האיסור הוא בגיד של ירך ימין או בירך שמאל, התנא סובר שלרבי יהודה התראת ספק שמה התראה. ויש מעמידים אותה בבת אחת ובהתראה אחת, ות"ק הסובר שלוקה שמונים סומכוס היא, שמחייב שמונים גם באכילת שתי זיתים בהעלם אחד.

מי שנולד בתוך שלשה חדשים שלאחר גירושי אמו, ויש ספק אם הוא בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון, והכה את שניהם או קיללן בבת אחת - חייב. ואם הכה את זה וחזר והכה את זה, או קילל זה וחזר וקילל זה, לת"ק חייב שהתראת ספק שמה התראה, ולרבי יהודה י"א שהוא פטור (שסובר בדעת רבי יהודה שהתראה ספק לא שמה התראה).

יום שני פרשת כי-תשא - י"ג אדר א' תשע"ט

דף פ"ג ע"א

אין לוקין על לאו של נותר - לרבי יהודה שנאמר 'לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו', בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו. ולרבי יעקב משום שהוא לאו שאין בו מעשה.

אכל שני גידין משתי ירכות משתי בהמות - לת"ק סופג שמונים ולרבי יהודה ארבעים. יש מעמידים המחלוקת בבת אחת ובהתראה אחת, ות"ק סומכוס הוא וסובר שהאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד לוקה שמונים. אבל בזה אחר זה ובשתי התראות, לדברי הכל לוקה שמונים. וי"א שנחלקו בזה

ראויה שאסורה בהנאה. ואי אפשר שיפדנה לאחר שחיטה, שסובר רבי כרבי מאיר שצריך העמדה והערכה, ולענין שחיטה שאינה ראויה סובר רבי שמעון. ג. י"א שאע"פ שיכול לפדותה לאחר שחיטה (לרבי שמעון שאין צריך העמדה והערכה), פטור מכיסוי, שנאמר 'ושפך וכסה', מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי, יצא זה שמחוסר שפיכה פדייה וכסוי. ד. למר בר רב אשי מוקדשין נתמעטו מכיסוי, ממה שנאמר 'חיה או עוף', מה חיה אינה קודש אף עוף אינו קודש. ואין דורשים מה חיה שאין במינו קדש אף עוף שאין במינו קדש, ואוציא תורין ובני יונה לגמרי לפי שיש במינן קדש, כי מה חיה לא חלקת בה, אף עוף לא תחלוק בו.

השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה - שנאמר וּשְׂפָךְ אֶת דְּמוֹ וְכִסְהוּ בַעֲפֹר, עפר לא נאמר אלא בעפר.

שחט חיה ואח"כ שחט בהמה - פטור מלכסות, שהרי דם בהמה למעלה ומה יכסה. שחט בהמה ואח"כ חיה - חייב לכסות מלמעלה (אע"פ שאין עפר מלמטה).

יום שלישי פרשת כי-תשא - י"ד אדר א' תשע"ט

דף פ"ד ע"א

בהמה אינה בכלל חיה לכסוי - שנאמר 'על הארץ תשפכנו כמים', מה מים א"צ כיסוי אף דם בהמה. אבל אין מטבילין בו, שנאמר מעין מים בור מים ומקוה מים, למעט שאר משקין בזוחלין, שאר משקין במכונסין, ודם.

אוזנין ותרנגולים אע"פ שנוצדין ועומדין, חייבין בכיסוי, שנאמר 'ציד', ומה ת"ל אשר יצוד, למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת, כלומר שלא יאכל בשר תדיר שלא יעני.

'כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך' - למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון, אבל לא יקח מן השוק ויאכל, שנאמר 'וזבחת מבקרך ומצאנך', ולא יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל, שנאמר 'מבקרך' ולא כל בקרך 'מצאנך' ולא כל צאנך.

מי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק, עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים, חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר, מאה מנה ישפתו לו קדרה בכל יום. ואחרים יאכלו רק מערב שבת לערב שבת. לרב צריכין לחוש לדברי זקן ולהסתפק במזונות קלים, ולרבי יוחנן רק רב הורה כן לפי שהיה ממשפחת בריאים, אבל אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו יריצנה לחנווני. ולרב נחמן כגון אנו לוויין ואוכלין.

'כבשים ללבושך' - מגז כבשים יהא מלבושך. 'ומחיר שדה עתודים' - שלעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים, ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה. 'ודי חלב עזים' - דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו, ולא ישחטם ויאכלם. 'ללחמך ללחם ביתך' - לחמך קודם ללחם ביתך 'וחיים לנערותיך', תן חיים לנערותיך, מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין.

דף פ"ד ע"ב

הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה - שנאמר 'ועשתרות צאנך', שמעשרות את בעליהן.

טוב לאדם לשנות כוס של מכשפות, ולא כוס של מים פושרים שלא הורתחו מתחילה בכלי מתכות, אם לא הכניס בהם עשב או תבלין. אבל אם שותה בכלי חרס, או שהורתחו תחילה, או שהכניס בהם שום דבר, מותר.

מי שהניח לו אביו מעות הרבה, ורוצה לאבדם - ילבש בגדי פשתן של רומי, וישתמש בכלי זכוכית לבנה, וישכור פועלים המנהיגים את השוורים, ואל ישב עמהן, שהם מקלקלים את הכרם ואת השוורים.

לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה במה שיש לו, ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם.

לרב עינא השוחט לחולה בשבת חייב לכסות - ודחה רבה את דבריו, ממה שאמרו בברייתא שכיסוי אין וודאו דוחה שבת, והיינו אפילו כששחט ברשות כגון לחולה.

כוי אין שוחטין אותו ביום טוב - ואם שחטו, לרבי יוסי אין מכסין דמו - קל וחומר ממילה שודאה דוחה שבת ואין ספיקה דוחה יום טוב, כסוי שאין ודאו דוחה שבת (כגון ששחט לחולה) אין דין שאין ספקו דוחה יום טוב. אמרו לו תקיעת שופר בגבולים תוכיח שאין ודאה דוחה שבת, וספיקה כגון ספק איש ספק אשה דוחה יום טוב. ולרבי יוסי אין זו דחיה, שגם וודאי אשה תתקע, לפי שסובר נשים סומכות רשות. וגם לחכמים שאין תוקעות, יש לומר מה לתקיעת שופר שכן וודאה דוחה שבת במקדש, תאמר בכיסוי שאין דוחה כלל.

רבי אלעזר הקפר בריבי השיב על הק"ו מה למילה שאינה נוהגת בלילות כבימים, תאמר בכסוי שנוהג בלילות כבימים. וזו אחד מן הדברים שאמר רבי חייא אין לי עליהן תשובה והשיב רבי אלעזר הקפר ברבי תשובה.

יום רביעי פרשת כי-תשא - ט"ו אדר א' תשע"ט

דף פ"ה ע"א

לת"ק בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל - ולרבי יוסי ורבי שמעון נשים סומכות רשות.

השוחט ונמצאת טריפה, והשוחט לעבודת כוכבים, והשוחט חולין בפנים וקדשים בחוץ, חיה ועוף הנסקלים - לרבי מאיר חייב בכיסוי, ולחכמים פטור. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר והמעקר, פטור מלכסות.

רבי מאיר ורבי שמעון נחלקו אם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה לענין כיסוי הדם, ולענין אותו ואת בנו.

טעמם באותו ואת בנו: רבי מאיר דורש 'שחיטה שחיטה' משחוטין חוץ שהיא שחיטה שאינה ראויה ושמה שחיטה, ורבי שמעון דורש מ'טבוח טבח והכן' שרק שחיטה ראויה שמה שחיטה. ולרבי מאיר דנין שחיטה משחיטה ולא מטביחה, ואע"פ שמשמעות שניהם שוה, במקום שיש לשון דומה למדין מן הדומה. ולרבי שמעון דנין חולין מחולין ולא חולין מקדשים. ולרבי מאיר הרי אותו ואת בנו נוהג גם בקדשים.

טעמם בכיסוי הדם: רבי מאיר דורש 'שפיכה שפיכה' משחוטין חוץ ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ורבי שמעון דורש מ'אשר יאכל' שצריך שחיטה ראויה. ולרבי מאיר בא למעט עוף טמא. ולרבי שמעון טריפה שוה לעוף טמא ששניהם אינם בני אכילה.

רבי ראה דבריו של ר"מ באותו ואת בנו ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, שיש ללמוד מקדשים שהרי אותו ואת בנו נוהג גם בקדשים, ולפיכך שנאו בלשון חכמים. וראה דברי רבי שמעון בכסוי הדם שאין שמה שחיטה, כי טריפה אינה בת אכילה כמו עוף טמא, ולפיכך שנאו בלשון חכמים.

דף פ"ה ע"ב

רבי שסובר כרבי מאיר ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, מודה שאם שוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי, לא תועיל שחיטת האם להתיר את העובר באכילה.

'וכי ימות מן הבהמה, מקצת בהמה מטמאה ומקצת אינה מטמאה, ואי זו, זו טרפה ששחטה ששחטתה מטהרתה מידי נבילה.

השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טריפה, זה וזה חולין בעזרה - ר"ש מתיר בהנאה, לפי שהיא שחיטה שאינה ראויה,

וחכמים אוסרין בהנאה. ומודה רבי שמעון שנקראת שחיטה לטהר מידי נבילה.

לרבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה מן התורה - שהרי גזר על חיה שנשחטה בעזרה שאסורה אטו בהמה, ואם בהמה אינה אסורה אלא מדרבנן ומשום גזרה שמא יאכל קדשים בחוץ, לא היה גזר בחיה, שאין גוזרים גזירה לגזירה.

השוחט וצריך לדם חייב לכסות - כיצד יעשה ויפטר מן הכיסוי, או נוחרו או עוקרו. ולהאומר אין שחיטה לעוף מן התורה, הנוחר את העוף חייב בכיסוי, שנחירתו זו היא שחיטתו.

רבי חייא נפלה לו תולעת בפשתנו - והורה לו רבי שישחוט עוף על מי המשרה כדי שתריח הדם ותברח. "א שאמר לו צא טרוף, ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, וכ"ש שיוכל לנחור שלרבי יש שחיטה לעוף מן התורה, שנאמר 'כאשר צויתך' מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. ו"א שאמר לו צא נחור משום שיש שחיטה לעוף מן התורה, וכ"ש שיוכל לטרוף.

יום השישי פרשת כי-תשא - ט"ז אדר א' תשע"ט

דף פ"ו ע"א

משעלו בני הגולה פסקו הזיקין והזועות והרוחות והרעמים, ולא החמיץ יינם, ולא לקה פשתנם. ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו, ולא הועילה זכותם אלא על כל העולם, ולא על עצמם, שהרי לרבי חייא עצמו נפלה תולעת בפשתן.

בכל יום בת קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואין אותם - חייב לכסות. בינן לבין עצמן, לרבי מאיר פטור מלכסות, ולחכמים מכסה מספק שמא שחטו כהוגן.

וכן לענין אותו ואת בנו אם שחטו ואחרים רואין אותן, אסור לשחוט אחריהם. שחטו בינן לבין עצמן - רבי מאיר מתיר לשחוט אחריהן, וחכמים אוסרים מספק שמא שחטו כהוגן. ומודים חכמים שאם שחט, שאינו סופג את הארבעים.

רבי מאיר מחייב על שחיטת קטן (כשאחרים אין רואים אותו) משום נבילה - הואיל ורוב מעשיהם מקולקלים.

ואילו היו רק מיעוטן של קטנים מקולקלים, לא היה ר"מ מתיר לשחוט אחריהם משום 'סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא', שלא אמרו כן אלא לטהר ספק טומאה, אבל לא להתיר ספק איסור.

תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו - חכמים מטמאין, מפני שדרכו של תינוק לטפח את ידיו באשפות ששרצים מצויים שם, וטימא את העיסה שאנו רואין שנגע בה. ורבי מאיר מטהר, לפי שרוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין, ועיסה זו בחזקת טהרה עומדת, סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא.

דף פ"ו ע"ב

רבי הורה מתחילה כחכמים, ולבסוף הורה כרבי מאיר.

רבי חייא בר אבא היה חוזר על תלמודו כל שלשים יום לפני רבי יוחנן.

שחט מאה חיות במקום אחד - כסוי אחד לכולן. מאה עופות במקום אחד, כסוי אחד לכולן. חיה ועוף במקום אחד, כסוי אחד לכולן. שנאמר 'חיה', כל משמע חיה בין מרובה ובין מועטת, ונאמר 'עוף', כל משמע עוף בין מרובה ובין מועט. לרבי יהודה אם שחט חיה יכסנה, ואח"כ ישחוט את העוף, שנאמר 'חיה או עוף'. ולחכמים 'או' בא לחלק, שלא נאמר שאין צריך כיסוי רק אם שחט שניהם. ורבי יהודה למד לחלק מ'דמו'. ולחכמים 'דמו' משמע של הרבה, שנאמר 'כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא'.

האומר 'הב ליבריך' נאסר עליו לשתות יין עד שיברך לפניו - שאין שתיית היין מצטרפת לסעודה הראשונה.

מודה רבי יהודה שאין צריך לברך על השחיטה שלאחר הכיסוי - ואע"פ שכבר נטפל לכיסוי אין חייב לברך כדין האומר 'הב ליבריך' ונמלך לשתות יין, ששם אין יכול לשתות ולברך ביחד, אבל כאן יכול לשחוט ביד אחת, ולכסות בשניה.

יום השישי פרשת כי-תשא - י"ז אדר א' תשע"ט

דף פ"ז ע"א

'ושפך וכסה', מי ששפך הוא יכסנו. שחט ולא כסה וראהו אחר, חייב לכסות, שנאמר 'ואומר לבני ישראל', אזהרה לכל בני ישראל.

'ושפך וכסה', במה ששפך בו יכסה - שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצות בזויות עליו.

מי ששחט, וקדם חבירו וכסה - חייב ליתן לו עשרה זהובים שכר ברכה.

ובברכת המזון שהוא ארבע ברכות, צריך לשלם ארבעים זהובים. מעשה בצדוקי שאמר לרבי מי שיצר הרים לא ברא רוח ומי שברא רוח לא יצר הרים, שנאמר 'כי הנה יוצר הרים ובורא רוח', הראה לו סוף הכתוב 'ה' צבאות שמו', ביקש שימתין לו שלשים יום ולא מצא תשובה ונפל מן הגג ומת. ובא אחד והודיע לרבי, והזמינו רבי לסעודתו, לאחר הסעודה א"ל כוס של ברכה אתה שותה או ארבעים זהובים אתה נוטל, אמר לו כוס של ברכה אני שותה, יצתה בת קול ואמרה כוס של ברכה ישוה ארבעים זהובים.

כסהו ונתגלה, פטור מלכסות. - ואין דומה לאבידה שנאמר 'השב' אפילו מאה פעמים, שכאן נאמר מיעוט 'וכסהו'.

כסהו הרוח - אם לא חזר ונתגלה, פטור מלכסות. אם חזר ונתגלה, חייב לכסות, שאין דיחוי אצל מצוות.

השוחט ונבלע דם בקרקע - אם רישומו ניכר חייב לכסות.

דף פ"ז ע"ב

דם שנתערב במים - אם יש בו מראית דם חייב לכסות, בין שנפל דם לתוך מים ובין שנפל מים לתוך דם, ואין אומרים ראשון ראשון בטל, שאין דיחוי אצל מצוות.

נתערב ביין - רואין אותו כאילו הוא מים. נתערב בדם הבהמה או בדם היקז של חיה - לת"ק רואין אותו כאילו הן מים, ולרבי יהודה אין דם מבטל דם, ואפילו אם אין מראית דם ניכרת במים כמות דם בהמה זו אין דם החיה בטל וחייב בכיסוי.

דם הניתז ושעל הסכין - חייב לכסות. ופירשה רבי יהודה כשאין שם דם אלא הוא, אבל יש שם דם שלא הוא פטור מלכסות.

דם קדשים שנתערב במים - אם יש בו מראית דם כשר לזריקה. נתערב ביין רואין אותו כאילו הוא מים. נתערב בדם בהמה או בדם החיה, לת"ק רואין אותו כאילו הוא מים, ולרבי יהודה אין דם מבטל דם. וכל זה כשנפלו מים לתוך דם, אבל נפל דם לתוך מים, ראשון ראשון בטל. (ולענין כיסוי הדם, גם אם נפל דם לתוך מים אינו בטל, שאין דיחוי במצוות כמו שנתבאר).

כל מראה אדמומית מכפרין ומכשירין וחייבין בכסוי - מכפרין וחייבין בכיסוי כמו ששינו, ומכשירין באופן שנתמדו מאליהן במי גשמים, שאין המים מכשירין לפי שלא חשב עליהן, ואע"פ כן אם יש בהם מראית דם מכשירין משום דם.

וי"מ באותן מים שהם מן הדם עצמן, שכשנקרש יש סביבותיו צלול כמים - שאם יש בו מראית דם מכשיר ואם לאו אינו מכשיר. והאוכלו ענוש כרת אם יש בו כזית דם גמור. וכן מטמאים באהל כל זמן שיש בו מראית דם, אם יש בו רביעית דם גמור.